

*Галина Рибка – Едіт Піаф у виставі “Ассо та Піаф”
О. Миколайчук-Низовця. Режисер – Богдан Ревкевич,
художник – Оксана Радкевич. “Вільний театр Око”,
2019 р.*

Софія РОСА-ЛАВРЕНТІЙ

МОЛОДИЙ “ВІЛЬНИЙ ТЕАТР ОКО” У ЛЬВОВІ

У просторі Львова розпочав свій четвертий сезон молодий недержавний театр із філософською назвою – “Вільний театр Око”. Першою виставою “Хочу снігу” 2016 року колектив заявив про себе як інтерактивний театр для дітей, якісний, із чіткою концепцією. Проте вже наступною прем’єрою “Моп бебе” театр відкривається і для дорослої аудиторії, не втрачаючи своєї головної особливості – інтерактивності. Невеликий постійний колектив – це актриси Іванна Мисюк та Галина Рибка, художниця Оксана Радкевич, адміністраторка Наталя Підлісецька, художник зі світла та координатор театру – Григорій Рибка, трохи пізніше до театру приєдналася актриса Галина Лозинська. До окремих вистав театру “Око” долучаються актори Юрій Пилипчук, Олександр Чекмарьов (театр “Воскресіння”), Василь Когут, Мар’яна Кривдик (Перший академічний театр для дітей та юнацтва), Наталя Довгалюк (Львівський академічний драматичний театр імені Лесі Українки), Василь Баліцький та Іван Довгалюк (Львівський національний академічний український драматичний театр імені Марії Заньковецької), Назар Титар, Дмитро Хвостенко, Артур Шалак (студенти факультету культури і мистецтв ЛНУ імені І. Франка). Театр запрошує до співпраці режисерів: “Око” співтворить із Галиною Воловецькою (заслуженою діячкою мистецтв,

головною режисеркою Львівського Національного Академічного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької), Юрієм Мельничуком (заслуженим діячем мистецтв, режисером Рівненського суспільного телебачення), В’ячеславом Жуковим, Богданом Ревкевичем (Львівський національний академічний український драматичний театр імені Марії Заньковецької). Триває співпраця театру із Нінель Зберею (хореографія), Людмилою Гончаровою та Анастасією Комаровою (художниці зі звуку), Наталією Руденко-Краєвською (художниця зі світла), Володимиром Олшанським, Романом Бліхарським, Оленою Скибою (музиканти), Галиною Бень (вокал).

Попри те, що театр “Око” працює тільки три сезони, він має вже цілком виразне і впізнаване обличчя та свого глядача. У репертуарі на сьогодні – шість вистав. Три з них спрямовані до глядача дитячого віку (від 1 року), інші три створено для дорослої аудиторії (проте такий віковий розподіл є доволі умовним: вистави театру багаті контекстуально, тому так звані “дитячі вистави” стають цікавими і для дорослих).

Особлива у цього театру також історія із творчим та робочим простором. За короткий поки що час своєї діяльності театрові довелося помандрувати Львовом: починав свою творчість “Око” у просторі ресторану “Де Манджаро”, потім на коротко зупинився у невеличкому просторі в центрі міста.

ликому приміщенні в межах Палацу Мистецтв, а вже четвертий сезон відкрито у камерному приміщенні Львівського обласного театру ляльок.

Відкрився “Вільний театр Око” виставою “Хочу снігу” (режисер – В’ячеслав Жуков). Авторкою ідеї та ініціаторкою інтерактивного вирішення майбутньої вистави стала Оксана Радкевич, авторкою тексту казки – актриса Галина Риба. Але на етапі вистави “Хочу снігу” актори зібрались – як міркували тоді – для одноразового проєкту. Львівський ресторан “Де Манджаро” підтримав задум – вистава відбувалася у просторі бенкетної зали, що, однак, цілковито перетворювався у казково-театральний простір завдяки художниці Оксані Радкевич. Щоб потрапити на виставу, глядач із гамірної, однієї з центральних вулиць старого Львова, під дзенькіт дзвоника заходив у яскраве приміщення ресторану, проходив повз столики, підіймався неширокими сходами на другий поверх, де у вузькому коридорі наштовхувався на вішака – і таки саме з нього справді вже починався театр, бо далі глядач абсолютно несподівано опинявся у просторі театральної казки.

Аудиторія розташовується доволі вільно – батьки – на диванах у периметрі трьох стін чотирикутного приміщення, а діти – тут-таки на подушечках, розкиданих на підлозі. Вже це розташування маленьких глядачів (які біля вішака ще й роззулися) робить простір таким схожим на домашній, безпечний і вільний. І надалі під час вистави ніщо не зобов’язуватиме дітей рівно сидіти у вказаному кріслі: їм можна буде і підвестись, і походити, і потанцювати – зрештою, рухатися малеча під час вистави буде багато і залюбки.

Освоївши “килимково-подушковий простір”, маленькі глядачі починають роздивлятися великі білі хмаринки, які чимось нагадують водяні лілії, але бачиш їх наче з-під води; навпроти по центру – прозора арка, наче скляний вхід у чарівний палац; і врешті погляд зупиняється на трохи кумедному музикантові з гітарою, який ще й запрошує поспівати – і не тільки малечу, а й батьків (музичне оформлення – Володимир Ольшанський, звукорежисер – Григорій Риба). Атмосфера стає все теплішою, простір наповнюється сміхом і майже домашнім затишком. Передріздвяна історія про двох друзів-баранців – Кметя (Галина Риба) та Нитя (Іванна Мисюк), які мали дуже багато

бажань, але врешті зрозуміли, що самі можуть виконувати ці бажання, робити приємне одне одному, бо дарувати буває навіть веселіше, ніж отримувати дарунок. Цю, наче й просту, але важливу ідею маленькі глядачі не тільки усвідомлюють з казки, але й випробовують самі під час вистави. Разом із Різдвяною радістю (Мар’яна Кривдик чи Галина Лозинська або ж і Наталя Довгалюк) начакловуються чарівні фломастери, і глядачі розмальовують химерні візерунки на вікнах великої арки, які так подобаються Кметю; а потім довжелезною палицею малюкам вдається перевернути “хмаринки-лілії”, з яких сиплеться сніг, котрого так хотів Нитя; врешті під подушечками-кріслами знайдуться сніжинки, якими малі глядачі прикрашають весь простір. Такий дуже дієвий інтерактив чудово спрацьовує для дітей, які буквально фізично проживають події вистави.

Вистава стає не лише чудовою розвагою і для дітей, і для батьків, але й використовує засоби театральної педагогіки, завдяки яким глядачі моментами самі стають творцями історії, де використовується дія, імпровізація, фантазія і аудиторія, і акторів, яким зрештою вдається об’єднатися для спільної творчості. Вистава викликає захват у дітей, яким справді пощастило потрапити у казку, пострибати і потанцювати, поспівати і помалювати у казці, торкнутися її “чарів-

Іванна Мисюк – Нитя, Галина Риба – Кметя у виставі “Хочу Снігу” Г. Риби. Режисер – В’ячеслав Жуков, художник – Оксана Радкевич. “Вільний театр Око”, 2016 р.

Галина Риба – Кіт, Іванна Мисюк – Розум у виставі “Містер Хаос” Г. Риби. Режисер – Галина Риба, Іванна Мисюк, художник – Оксана Радкевич. “Вільний театр Око”, 2017 р.

них” прикрас, вийти на сцену, а по завершенні ще й вилізти на імпровізовану драбинку-ялинку.

Вистава викликає захват і в батьків, бо любов і толерантність до дітей прочитується у найменших деталях. У цій роботі взято до уваги особливості дитячого сприйняття – виставу гарно поділено на періоди розповіді й активної дії, із врахуванням тривалості часу, впродовж якого діти можуть залишатися зосередженими. “Хочу снігу” – перша вистава театру – досі залишається однією з найпопулярніших серед глядачів “Око”. Застосований тут принцип інтерактивності стане особливістю театру; розпочату розмову про родинні, моральні, християнські цінності театр продовжуватиме у своїх подальших роботах.

Наступною виставою, яка увиразнить обличчя театру, його методи роботи і власний стиль, стає “Моп бебе, або маленькі хитрощі” М. Мейо та М. Еннекен. Ця вистава адресована вже дорослій аудиторії. Для роботи над постановкою було запрошено режисер-

ку Галину Воловецьку, яка вирішила не маскувати ресторанный простір, а відкрити його, зробити театральним. Адже таке рішення для театральної історії Львова є цілковито органічним. Кабаретний, ресторанно-театральний жанр був популярним і навіть типовим для львівського середовища межі XIX–XX ст. Вистава є натяком на минуле, перегуком, але зі своїми особливостями нової ресторанної музичної “комедії до кави” XXI століття. Окрім сталого акторського складу театру “Око”, у виставі також беруть участь Наталя Довгалюк, Юрій Пилипчук, Іван Довгалюк, Олександр Чекмарьов, Василь Когут, Назар Титар. Отже, цього разу дорослий глядач(ка) заходить у вже відомий ресторан, мінає столики на першому поверсі, піднімається сходами, залишає свою маринарку чи шаль на вішаку, продовжує свій шлях до найближчого столика, де на нього (неї) чекає офіціант(ка), замовляє філіжанку кави і стає свідком-глядачем історії львівської чи то паризької родини. Історії, яка розігрується просто тут, поміж столиками ресторану.

Стиль легкої музичної комедії озивається у швидкому ритмі, комічних ситуаціях, які дають простір для етюдних імпровізацій акторам, все це підсилене чудовими піснями і вдалим використанням камерного ресторанного простору. Між столиками знаходяться невеликий подіум з мікрофоном, який застосовується і як сцена для виконання вокальних номерів, і як дієвий простір для гри. Сценічним, проте, можна вважати усе приміщення, бо актори захоплюють його повністю, обігруючи лавки, крісла, подушки – все, що потрапляє їм до рук, навіть зовнішнє вікно за ширмою. Вистава як вихор полонить глядача і не

Сцена з вистави “Спецоперація “Апетит” О. Вітер. Режисер – Галина Воловецька, художник – Оксана Радкевич. “Вільний театр Око”, 2018 р.

відпускає аж до завершення. Одвічні теми омани і ревностів, про які говорить ця комедія, легко зчитує глядач. Однак роздумувати над ними він буде вже опісля, бо в процесі комедії аудиторія буквально залучена до дії. Будь-хто з глядачів на кілька хвилин, за допомогою підручних засобів – хустини, подушки..., може перевтілитися у потрібного за сюжетом персонажа і в співдії з актором стати учасником театральної історії. Цього разу прийом інтерактивної співдії з глядачем випробувано з дорослою аудиторією – він виявився напрочуд вдалим ключем для роботи в такому жанрі, а одночасно вже і впізнаваним почерком театру. Важливо зазначити, що від початку вистава задає вишуканий стиль і певну етику гумору, аж ніяк не вульгарного. Отже, “Мон бебе, або маленькі хитрощі” має свій особливий шарм – жанр і стиль, який безперечно вирізняє виставу з-поміж інших у львівському театральному просторі. Уже з перших двох постанов “Око” накреслює напрямки своєї роботи і свої пріоритети. Надалі у репертуарі накреслиться лінія вистав для дітей та їхніх батьків і лінія робіт для дорослої аудиторії.

Своїм маленьким глядачам “Око” пропонує сьогодні ще дві вистави: “Містер Хаос” (текст – Галина Риба, режисерки – Галина Риба, Іванна Мисюк, прем’єра – 2017) та “Спецоперація “Апетит” (текст – Олександр Вітер, режисерка – Галина Воловецька, прем’єра – 2018).

“Містер Хаос” – історія про трохи бешкетного, але фантастично харизматичного Рудого Кота (Галина Риба / Галина Лозинська), якому трапилася нагода залишитись вдома самому і стати господарем свого

світу. У Кота прокидається дух бунтарства проти правил та порядку. Маленькі глядачі із острахом і водночас із дивним захватом спостерігають, як Кіт порушує всі правила, чинить те, про що, ймовірно, дуже потайки (або й не потайки) мріяло майже кожне дитя – не застеляє ліжка, не прибирає іграшок, ходить цілий день у піжамі, не йде до школи... Герой захоплює аудиторію своїми ідеями, залучає до дії – діти малюють з Котом, а потім жбурляються зіжмаканими паперовими кульками, іграшками – одне слово, влаштовують суцільний безлад. Втихомирити Рудого намагається його Розум (Іванна Мисюк) – Кіт розумний і відповідальний – однак досить довго це залишається марною справою. Поки не з’являється монстр безладу – Містер Хаос, який наче поглинає Кота. Звичайно, в цей момент доля персонажів опиняється у руках малих глядачів – вони мусять знайти спосіб подолати Містера Хаоса – це таке собі клаптикове укриття, що огортає Кота, щось як намет-пастка (художниця – Оксана Радкевич). Пропозиції, як визволити Кота, спершу різні: на хвилі емоцій діти намагаються закидати Містера Хаоса кубиками, однак це не вирішує ситуації. Врешті допомагає Розум, він спонукає подумати. І ось – рішення знайдено: адже досить позбутися безладу – і Містер Хаос зникне! Глядачі беруться за справу і зрештою визволяють Кота. В такий дієвий спосіб театр говорить з дітьми про, здавалось би, нудні, буденні справи. І напевно, прибираючи вдома, не одне дитя з усмішкою згадувало Рудого Кота і Містера Хаоса.

Допомагає у вирішенні щоденних дитячих і батьківських клопотів також вистава-гра “Спецоперація

Сцени з вистави “Моя бебе, або маленькі хитрощі” М. Мейо і М. Еннекен. Режисер – Галина Воловецька, художник – Оксана Радкевич. “Вільний театр Око”, 2017 р.

“Апетит”. Вистава справді створена як гра з елементами детективу. Прямокутний килим кімнати вкритий стежно-лабіринтом із різнокольоровими сегментами та умовними знаками, що виразно нагадує настільну гру. Пересуватимуться цією стежною персонажі вистави і насамперед – головний герой Бегемотик (Галина Риба), який зовсім не хоче їсти, особливо каші на сніданок. Мета гри – віднайти апетит. Разом з героями – кмітливим Вовчиком (Іванна Мисюк), трохи боягузливим Їжачком (Галина Лозинська / Наталія Довгалюк), кумедним Дракончиком (Василь Когут / Юрій Пилипчук) – глядачі, вимастивши фарбою обличчя для маскування, приєднуються до спецоперації з пошуку апетиту. Знову разом усі розгадують таємниці, співають (музичне оформлення – Роман Бляхарський, звукорежисер – Григорій Риба) та звичайно ж, вболівають за героїв історії. У ній, попри зазначену предметну мету (апетит), насправді багато про дружбу, про те, що всі ми буваємо різні: характером, поведінкою, зростом, швидкістю... та попри ту несхожість або разом із нею дуже часто можемо стати чудовою командою, гарними друзями зрештою. Ця дуже непроста, але актуальна тема емпатії, толерантності розкривається перед дітьми простими, доступними засобами.

Дві наступні прем'єри театру “Око” спрямовані до дорослої аудиторії. Це “Ассо та Піаф” (автор – Олег Миколайчук-Низовець, режисер – Богдан Ревкевич) та “WC” (авторка – Бригітта Швайгер, режисер – Юрій Мельничук).

Прем'єра “Ассо та Піаф” відбулася у камерному приміщенні Палацу Мистецтва у травні 2019 року.

Жанр визначено як вистава-спогад. Актори цього разу працюють в умовах “четвертої стіни”. На перший погляд театр пропонує аудиторії дещо відмінне від попередніх робіт. Вистава – з іншою формою існування (театр відмовляється від інтерактиву), також змінено простір, навіть розташування глядачів, які сидять майже чітко навпроти сцени. Однак цих змін вимагає новий для театру жанр, що тяжіє до драми. Проте ідейно вистава насправді продовжує заявлені першими роботами цілі – це розкриття моральних цінностей та християнських життєвих пріоритетів. У версії “Око” фокус оповіді про відому співачку Едіт Піаф (Галина Риба) та її стосунків із чоловіком Ассо (Василь Баліцький / Артур Шалак), зміщується на відносини Піаф та її сестри Симони Берто (Іванна Мисюк). Вистава починається як спогад Симони. Всі постаті вириваються спочатку ніби в її увяві, та згодом повністю захоплюють глядача. Проте сестра завжди поруч, завжди присутня – адже це її спогади, тому це і її історія. У виставі за сюжетом розкривається історія Піаф та Асо, чоловіка, який зумів зліпити нову Піаф, створити нову зірку, якою всі захоплюються, але одночасно він – той, хто вирвав Едіт із її світу, розлучив із сестрою, змінив усе – від імені до біографії. Асо, наче деміург, створив абсолютно нове життя Едіт Піаф (і в цьому новому світі не було вже місця Симоні). Едіт погодилася на це, бо то була ціна не лише її слави, але й ціна її кохання. Але Симона такі правила сприйняла дуже боляче. У виставі акцент якраз на стосунках двох сестер, між якими наче натягнута струна, що не рветься, але затихає, не звучить і розриває зсередини. Для Симони важливо було сказати слова, які через образи, гордість, розпач не були промовлені вчасно, але які так важливо пустити тою струною на інший бік крізь час, простір, вимір – слова “люблю тебе”.

Василь Баліцький – Реймон Ассо, Василь Козут – Мітті Додуш, Галина Риба – Едіт Піаф, Іванна Мисюк – Симона Берто, у виставі “Ассо та Піаф” О. Миколайчук-Низовця. Режисер – Богдан Ревкевич, художник – Оксана Радкевич. “Вільний театр Око”, 2019 р.

Лінія жіночого сприйняття світу продовжується у виставі “WC” (гострий напад жіночої клаустрофобії без антракту). Переклав п’єсу для вистави із німецької Володимир Кам’янець. Прем’єра відбулася вже у приміщенні Львівського обласного театру ляльок, у камерному напівпідвальному приміщенні. За сюжетом дія ровивається у жіночому туалеті одного з престижних ресторанів. “Око” обіграє цей момент вже на вході до театру – глядачі опускаються сходами наче до туалету, у театральному просторі бачать білий стіл, до якого приносять піраміду з туалетного паперу, а в глибині – білу стіну-ширму з квадратних сегментів. Дія починається, коли з ресторану до туалету спускається витончена Пані (Галина Риба), яка у шаленому розпачі, сльозах не помічає консьєржки туалету (Іванна Мисюк) і ховається за ширмою. Такий розхитаний стан відвідувачки неабияк бентежить Жінку, і вона вирішує затримати Пані, та робить це у дещо ексцентричний, навіть дивний спосіб. Історія взаємодії двох героїнь перетікає від дивного непорозуміння, страху, обурення, боротьби – до співпереживання і болючої сповіді. Перед нами – палітра почуттів, емоцій жінки, не призначених для вияву у світі “нагорі”, їх вона часто ховає, гамує і навіть не приймає сама. Раптом вони вириваються у цьому закритому просторі – і це ранили чи лікує – хтозна...

У виставі звучить тема обмеження жінки так знаним жіночим колом існування: кухня, діти, церква, що

на перший погляд вже віддавна в минулому, однак чомусь досі сковує багатьох. У виставі “WC” “Вільного театру Око” заявлена тема візуально чітко відлунює у сценографічному вирішенні (художник – Наталія Руденко-Краєвська): сегменти-квадрати на білій стіні-ширмі відриваються в процесі вистави і за ними з’являється спершу дзеркало, яке обігрується за сюжетом, а далі – перед глядачем на стіні вимальовується монохромна картина, орнамент якої повторюється на сукні головної героїні. Актриса, завдяки цьому прийому, в одному із ключових моментів раптом наче зливається з картиною – це її героїня зливається зі світом, стає непомітною, ніби тане у просторі. Зрештою, актриса знімає з себе цей одяг, залишається у білому – вже впізнаваний театральний прийом, який однак тут є доречним і працює на ідею – героїня пережила емоційну сповідь, очищення, скинула все зайве, але як тепер її прийме світ угорі, чи не доведеться знову одягати на себе всі шари строкатого і щораз блискучішого одягу? Багато питань залишає ця робота без відповіді, бо багато питань не знайшли відповіді, закриті, затаєні в нашому суспільстві. Театр не вирі-

шить їх, бо він є лише віддзеркаленням (часом провокативним) того, що маємо.

Отже, “Вільний театр Око” впевнено заявляє про себе як про окрему помітну ланку театральної культури міста. Так як у літературознавстві є поняття жіночого письма, можливо, на прикладі театру “Око” можемо говорити про таке явище, як “жіночі” вистави (саме виходячи з проблем, ідей, кута зору вистав). Основний імпульс такої виразності виходить напевно від основного складу, який у більшості є жіночим.

Свої роботи театр також презентує за межами Львова. У 2018 році “Око” бере участь у театральному фестивалі “Курбалесія” у Харкові, де виставу “Мон бебе, або маленькі хитрощі” було відзначено за винахідливість у взаємодії з глядачем. У 2019 році “Вільний театр Око” представив виставу “Мон бебе, або маленькі хитрощі” на VI міжнародному фестивалі українських театрів “Схід-Захід” у Кракові. На цьому фестивалі Галину Рибу було відзначено як кращу акторку першого плану.

За неповні чотири сезони “Вільний театр Око” змусив говорити про себе як про професійну, актуальну творчу групу, яка шукає шляхів до свого глядача, експериментує із засобами співдії із ним. Група безумовно має міцне творче й організаційне осердя, послідовно утверджується у театральному просторі міста, незважаючи на труднощі, з якими стикається молодий, вільний, незалежний театр.

Іванна Мисюк – Жінка, Галина Риба – Пані у виставі “WC” Б. Швайгер (переклад В. Кам’яця). Режисер – Юрій Мельничук, художник – Наталія Руденко-Краєвська. “Вільний театр Око”, 2019 р.

